

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.І.
ВЕРНАДСЬКОГО

Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування
Кафедра індустрії гостинності та сталого розвитку

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Приймальної комісії
В.П. Казарін
« 26 » 02 2021 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

для проведення фахового випробування для вступу на навчання за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальності 101 «Екологія» (освітня програма «Економіка природокористування та охорона навколишнього середовища») на основі диплому за ОКР «молодший спеціаліст», ступеня «молодший бакалавр», ступеня «бакалавр»

УХВАЛЕНО:

На засіданні кафедри
Індустрії гостинності та сталого розвитку
протокол № 12 від « 27 » січня 2021 р.
Зав. кафедри _____ І.О.Петровська

Київ – 2021

Програма фахового випробування для вступу на навчання за освітнім ступенем «бакалавр» галузі знань 101 «Екологія» (освітня програма «Економіка природокористування та охорона навколишнього середовища») на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст». – К.: ТНУ імені В.І. Вернадського, 2021. - 10 с.

Укладачі:

Г. В. Анфімова – к.геол.н., доцент кафедри індустрії гостинності та сталого розвитку

С.В. Гапон – ст. викладач кафедри індустрії гостинності та сталого розвитку

Розглянуто та ухвалено на засіданні Вченої Ради Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, протокол № від « » 20__ р.

ЗМІСТ

I. Загальні положення	4
II. Організаційно-методичні рекомендації.....	5
III. Перелік питань з дисципліни	8
IV Список рекомендованої літератури	14
V Інтернет-ресурси програми з підготовки до вступних випробувань	16

I. Загальні положення

Програму для проведення вступних екзаменів для вступу на навчання за ступенем "Бакалавр" на основі диплому за ОКР "Молодший спеціаліст" для спеціальностей: 101 «Екологія» (освітня програма «Економіка природокористування та охорона навколишнього середовища»), розроблено на основі чинних програм з географії, геоекології, екології у ЗВО України. Обсяг знань географічної номенклатури, термінів і понять визначається в межах діючої програми чинних університетських підручників.

Мета проведення вступних екзаменів для вступу на навчання за ступенем «бакалавр» – оцінити ступінь підготовленості екзамену до навчання у Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського.

Завдання іспиту:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю та її екосистем на основі красзнавчого, регіонального та планетарного підходів;
- перевірити здатність застосовувати географічні знання та набуті уміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних, геоекологічних компетенцій, географічної культури.

Програма відповідає Правилам прийому до ТНУ імені В. І. Вернадського.

II Організаційно-методичні рекомендації

Програма включає всі розділи програмних курсів з географії та екології відповідно до стандартних та академічних рівнів. Окремі теми розділу «Загальна географія», а саме - «Географічні дослідження» включає розширене питання дослідження території України. Тема «Атмосфера і клімат» включає питання, які за змістом є логічним продовження вивчення її в географічних курсах «Географії материків і океанів» та «Фізичної географії України». Питання екологічних проблем окремих материків слід розглядати в темі «Глобальні проблеми людства» в складі переліку екологічних проблем.

Екзамен містить 10 завдань. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання – 200. На виконання екзаменаційної роботи відведено 2 години. Кожна правильна відповідь на одне питання дорівнює 20 балам, кожна неправильна - 0. Абітурієнт, який за сумою правильних відповідей набрав 100 балів і вище (до 200), вважається таким, що склав іспит. Абітурієнту забороняється користуватися будь-якими носіями інформації.

Перелік питань для підготовки до іспиту з географії складається з основних блоків (виділені жирним шрифтом) та підблоків (виділені курсивом) для полегшення вибору підготовчої тематики абітурієнтами.

Абітурієнт, що складає іспит, має знати та вміти:

Знати об'єкт та предмет вивчення географії, місце географічних дисциплін у системі наук, видатних дослідників території України. Розрізняти методи географічних досліджень. Порівнювати та виділяти відмінності між джерелами географічних знань. Аналізувати зміни в уявленнях про форму, розміри та рухи Землі, географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Оцінювати значення географічних відкриттів і досліджень у минулому та на сучасному етапі розвитку.

Знати елементи градусної сітки карти, класифікацію карт, способи орієнтування на місцевості. Розрізняти зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку, картографічні проекції та види зображень. Користуватися легендою карт, різними видами масштабу. Визначати на картах напрямки, прямокутні і географічні координати об'єктів, абсолютну та відносну висоту місцевості. Вимірювати відстані на картах за допомогою масштабу та градусної сітки. Оцінювати значення карт у житті і господарській діяльності людини.

Визначати галузеву і територіальну структуру господарства. Оцінювати значення зовнішніх економічних зв'язків для розвитку господарства країни. Знати зміст понять: «валовий національний продукт», «національний доход». Аналізувати показники економічного розвитку країни. Оцінювати рівень якості життя країн із різними умовами розвитку господарства. Знати галузевий склад, структуру галузей, їх типи. Визначати сировинну базу, принципи та фактори розміщення галузей.

III. Перелік питань з дисципліни та список літератури для підготовки до вступних випробувань

I. Фізична географія України

3.1. *Географічне положення, формування території України. Загальні відомості про Україну.*

1. Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ.

2. Географічне положення, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів.

3. Місце України на політичній та економічній карті світу.

4. Господарська оцінка економіко-географічного положення

3.2 *Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси*

1. Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори.

2. Тектонічні структури, їх будова та рухи.

3. Особливості геологічної будови території України.

4. Геоморфологічна будова.

5. Чинники виникнення несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм.

6. Мінерально-сировинні ресурси та їх класифікація.

7. Закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин

3.3. *Кліматичні умови та ресурси*

1. Основні кліматотворні чинники.

2. Загальні риси клімату.

3. Типи повітряних мас.

4. Розподіл температури повітря і опадів на території України.

5. Основні кліматичні показники.

6. Сезонні особливості клімату.

7. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення.

8. Кліматичні ресурси.

9. Метеоспостереження, прогнози погоди.

3.4. *Внутрішні води та водні ресурси*

1. Загальні гідрологічні особливості території України.

2. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу.

3. Основні річкові басейни.

4. Канали. Болота, їх типи і поширення.

5. Озера і водосховища. Підземні води.

6. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм.

7. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони

3.5. *Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ*

1. Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення.

2. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів.

3. Земельні ресурси України.

4. Охорона земельних ресурсів.

5. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності.

6. Рослинні комплекси лісів, степів, луків.

7. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України.

8. Різноманітність видового складу тварин.

9. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір.

10. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення.

11. Червона книга України.

3.6. Природно-територіальні комплекси

1. Умови розвитку й характерні риси природних комплексів.

2. Взаємодія чинників і компонентів ПТК.

3. Ландшафти та їх класифікація.

4. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення.

5. Мішані та широколистяні ліси. Лісостеп.

6. Степ. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи.

7. Українські Карпати. Кримські гори.

8. Природно-господарська характеристика гірських областей, проблеми використання ресурсів й охорони природи.

9. Чорне та Азовське моря.

10. Природно-господарська характеристика морів, проблеми використання ресурсів та охорони природи

3.4 Використання природних умов і ресурсів та їх охорона

1. Геоекологічна ситуація.

2. Основні забруднювачі навколишнього середовища.

3. Вплив геоекологічної ситуації на населення.

4. Природоохоронні заходи.

5. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд.

6. Категорії природно-заповідного фонду.

7. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа.

8. Моніторинг навколишнього середовища

II. Загальні положення економічної та соціальної географії

4.1 Економічна та соціальна географія як наука.

1. Предмет економічної та соціальної географії.

2. Економічна та соціальна географія в системі географічних наук.

3. Зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками.

4. Методи економіко-географічних досліджень.

4.2. Кількість, розміщення, статева і вікова структури населення

1. Поняття “природний рух населення”.

2. Відтворення населення.

3. Демографічні процеси і демографічна політика.

4. Механічний рух (міграції) населення.

5. Поняття “еміграція”, “імміграція”, “міграція”, “сальдо міграції”.

6. Внутрішні і зовнішні міграції.

7. Міграційні процеси і міграційна політика держав.

8. Статеві-віковий склад населення, його наслідки.

4.3. Загальна характеристика господарства

1. Поняття про господарство і національний господарський комплекс.

2. Міжнародний географічний поділ праці (МГПП).

3. Поняття “НТР” та її основні риси.

4. Галузева структура господарства. Поняття “галузь” і “міжгалузевий комплекс”.

5. Форми суспільної організації виробництва.

6. Інфраструктура, її види.

7. Поняття про територіальну структуру господарства.

8. Значення зовнішніх економічних зв'язків у господарстві країни.

4.4 Економічний потенціал

1. Показники соціально-економічного розвитку.

2. Валовий національний продукт, національний доход.

3. Показники якості життя.

4.5. Промисловість

1. Промисловість як сфера матеріального виробництва.

2. Галузева структура паливної промисловості.

3. Сировинна база.

4. Вугільна промисловість.

5. Нафтова промисловість.

6. Нафтопереробна промисловість.

7. Газова промисловість.

8. Електроенергетика як складова ПЕК.

9. Основні типи електростанцій.

10. Енергосистема. Альтернативні способи одержання енергії.

11. Чорна металургія.

12. Сировинна база чорної металургії.

13. Чинники розміщення чорної металургії.

14. Кольорова металургія. Склад і сировинна база.

15. Чинники розміщення підприємств галузі.

16. Роль машинобудування у господарстві держави.

17. Структура галузі. Міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв'язки.

18. Чинники розміщення: наукоємні, трудомісткі і металомісткі галузі.

19. Хімічна промисловість, її галузева структура.

20. Природно-сировинна база хімічної промисловості і використання відходів.

21. Структура та значення лісової та деревообробної промисловості, особливості її розміщення.

22. Целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Галузева структура промисловості будівельних матеріалів.

23. Чинники розвитку і розміщення.

24. Сировинна база.

25. Галузева структура легкої промисловості. Чинники її розміщення.

26. Галузевий склад харчової промисловості.

III. Економічна і соціальна географія України

5.1. Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення

1. Заселення території України.

2. Кількість, розміщення, статеві і вікові структури населення.
3. Територіальні чинники розміщення та густоти населення.
4. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення.

5. Природний рух населення.
6. Демографічна ситуація.
7. Міграція населення, її види та причини.
8. Українська діаспора та причини її виникнення

5.2. Загальна характеристика господарства, економічний потенціал

1. Основні риси структури господарства.
2. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства.
3. Розвиток ринкової інфраструктури в Україні

5.3. Промисловість

1. Загальна характеристика розвитку та розміщення промисловості.
2. Галузева структура, спеціалізація
3. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.
4. Паливна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві.
5. Вугільна промисловість.
6. Райони видобутку бурого і кам'яного вугілля.
7. Проблеми і перспективи розвитку.
8. Нафтова і газова промисловість.
9. Основні райони нафто і газовидобутку.
10. Регіони розташування електростанцій, ліній електропередач.

IV Геоєкологія

7.1. Загальні геоєкологічні питання

1. Ландшафтознавство серед наук, його методологічне і практичне значення.
2. Природні територіальні (географічні) комплекси (ПТК) і геосистеми.
3. Основні поняття вчення про геосистеми.

V Урбоекологія

- 8.1. Урбоекологія. Історія розвитку.
  1. Види технічної діяльності людини.
  2. Основні технологічні процеси.
  3. Антропогенний вплив на геологічне середовище.
  4. Основні типи промислових забруднень.

IV Список рекомендованої літератури

1. Атлас з географії України: 8—9 кл.— К.: НВП «Картографія», 2002.
2. Акімова Т.А., Хаскін В.В. Екологія. Чоловік. /Т. А. Акімова, В. В. Хаскін/— Економіка. — Біо-то. — Среда: Учебник для вузов. — М.: Юніти — Дана, 2001. — 506 с.
3. Бобрик М. Ю. Введение в социально-экономическую географию: методические рекомендации / М. Ю. Бобрик/. — Витебск: ВГУ, 2013. — 48 с.
4. Бровдій В.М., Гаца О.О. Екологічні проблеми України (проблеми ноогеніки) /В. М. Бровдій, О. О. Гаца/ — К.:НПУ, 2000. — 110 с
5. Булава Л. М. Географія України. (Фізична географія): Навчальний посібник для учнів 8 класу. /Л. М. Булава/— Полтава, 1998.— 124 с.
6. Булава Л. М., Нагорнюк М. П. Економічна та соціальна географія України: Навчальний посібник для учнів 9 класу. /Л. М. Булава, М. П. Нагорнюк/— Полтава: ПОПОПП, 1999.— 84 с.
7. Галай И. П. Словарь по физической географии / И. П. Галай, Е. И. Галай. — Минск: Белорусская ассоциация "Конкурс", 2013. — 175 с.
8. Географія України. Електронний навчальний атлас для 8–9 кл. версія 4.1. — К.: Інститут передових технологій, 2004.
9. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього середовища. /В. С. Джигирей/ — К.: Знання, 2000. — 203 с.
10. Довгань Г.Д. Географія. 6-10 класи. Тренувальні тести до всіх тем. Відповіді /Г. Д. Довгань/ — Х.: Основа, 2009. — 176 с.
11. Заставний Ф. Д. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. серед. загальноосвіт. шк. /Ф. Д. Заставний/— К.: Форум, 2003.— 239 с.
12. Костенко Л. В. Наочний довідник. Географія України. 8–9 кл. /Л. В. Костенко/ — К.; Х.: Веста, 2005.
13. Костенко Л. В. Економічна і соціальна географія України. 9 к л. Дидактичні матеріали до уроків. /Л. В. Костенко/—Х.: Ранок; Веста, 2005.
14. Кучерявий В.П. Екологія. /В. П. Кучерявий/— Львів: Світ, 2000. — 480 с.
15. Масляк П. О., Шищенко П. Г. Географія України: Підруч. для 8—9 кл. серед. шк. /П. О. Масляк, П. Г. Шищенко/— К.: Зодіак-Еко, 2002.— 456 с.
16. Наумов, В. Д. География почв: почвы тропиков и субтропиков: учебник / В. Д. Наумов/. — Москва: Инфра-М, 2015. — 284 с.
17. Орлова Т. В. Географія: навч. посіб. / Орлова Т.В/. — К.— Х.: Веста, 2012. — 240 с.
18. Стехун Л. М. Україна. Короткий географічний огляд. /Л. М. Стехун/— Харків: Ранок, 2000.— 112 с.
19. Сиротенко А. Й. Економічна і соціальна географія України. 9 кл. Пробл. підр. /А. Й. Сиротенко/ — К.: Освіта, 2001.
20. Фізична географія України. 8 клас: Посібник для вчителя / Г. Д. Довгань, Н. Я. Кругла, М. Я. Пшенична, В. О. Соловійов/.— Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002.— 272 с.
21. Чернов Б. О. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. загальноосв. навч. закл. /Б. О. Чернов/— К.: Освіта, 2002.— 254 с.

V Інтернет-ресурси програми з підготовки до вступних випробувань

1. <http://testportal.gov.ua>
2. <http://mon.gov.ua>
3. <http://svit.ukrinform.ua/>
4. <http://zno.osvita.ua/ukrainian/>